

FKK

Slovenska
filharmonija

FKK 2

Sezona 2024/25

Vznemirljivo

FKK 2 Sezona 2024/25

7. in 8. november 2024 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Vznemirljivo

Orkester Slovenske filharmonije

Bas Wiegers

dirigent

Shunske Sato

violina

Ana Dolžan

koncertna mojstrica

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Uvertura Koriolan, op. 62

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Koncert za violino in orkester št. 4 v D-duru,
KV 218

Allegro

Andante cantabile

Rondo. Andante grazioso

Felix Mendelssohn (1809–1847)

Simfonija št. 3 v a-molu, op. 56, »Škotska«

Andante con moto. Allegro un poco agitato

Vivace non troppo

Adagio

Allegro vivacissimo. Allegro maestoso assai

Umetniški imaginarij zgodnjega 19. stoletja je buril lik vojskovodje, evropskega zavojevalca in znanilca novega družbenega reda Napoleona Bonaparteja. Četudi se je kot pravi (anti)junak številnih besedil, uprizoritev in upodobitev uveljavil šele po klavnem koncu svoje oblasti – v literaturi se denimo pojavlja kot obče mesto v pesnitvah lorda Byrona, v Stendhalovem romanu *Rdeče in črno*, pa tudi v Tolstojevi *Vojni in miru* –, je že v desetletjih svojih pohodov, begov, triumfov in porazov postal ponavljajoči se motiv umetniških del. Za glavni motiv svoje drame ga je izbral tudi avstrijski dramatik Heinrich Joseph von Collin (1771–1811), ki je leta 1804 predelal Shakespearjevo dramo *Koriolan* v tedaj sodobno romantično tragedijo o novopečenem francoskem cesarju.

Tudi Shakespearjeva predloga je svojska predelava. Gre za interpretacijo antične pripovedi o rimskem vojskovodji, ki se je ohranila v več različicah. V njih Koriolan zapusti večno mesto bodisi zaradi razočaranja nad someščani bodisi ga iz njega izženejo. General se zato pridruži ljudstvu Volskov, ki ga je nedolgo tega premagal in si ga pokoril. Z novo armado nato niza vojaške uspehe in nazadnje dospe do obzidja Rima, kjer ga pričakajo mati, žena in sinova ter ga rotijo, naj opusti napad. Koriolana na koncu premagajo čustva do družine in v prošnjo privoli.

Shakespearjeva interpretacija na tej točki Koriolanu ne prizanese. Zaradi strahopetnosti in izdaje ga ubije poglavar ljudstva Volskov. Pri von Collinu pa, skladno z duhom časa, vojskovodja dobi poteze romantičnega junaka, razklanega med dolžnostjo in ljubeznijo, ponosom in sovraštvom; Koriolan si v tej inačici nazadnje sodi sam. Četudi v pripovedi zaman iščemo neposredne sklice na Napoleonovo

dotedanjo biografijo, pa lahko v tovrstnem oblikovanju dramskega lika prepoznamo ravno ambivalenten odnos do Napoleona, znanilca in sejalca novih liberalnih vrednot francoske revolucije po eni in neuglajenega tirana, družbenega povzpetnika, zavojevalca »starega kova« po drugi strani. Takšno razdvojeno razumevanje Napoleonovega projekta je takrat burilo preštevilne razprave v salonih in javnih občilih.

S tega vidika je moč razumeti tudi navdušenje **Ludwiga van Beethovna** nad Napoleonom, ki je kot številni drugi Korzičana sprva razumel kot »prvega med enakimi«, kot emblem meritokracije, sposobnega družbenega povzpetnika, ki se je na vrh francoske države zavihtel zaradi izjemnih nadarjenosti ter sposobnosti, in ne družinskega pedigreja. Občudovanje je zamrlo, ko se je proglasil za cesarja, dokončni udarec vsaki skladateljevi naklonjenosti pa je zadalo nasilno Bonapartejevo vkorakanje na Dunaj leta 1805. Dve leti za tem je von Collinovo delo vnovič zaživel na odru dunajskega Dvornega gledališča, oglaševanje in postavitvev pa nista skrivala, da gre pri Koriolanu pravzaprav za Napoleona. Po nekaterih muzikoloških interpretacijah je prav ta inscenacija tragedije spodbudila tudi nastanek Beethovnovne ***Uverture Koriolan, op. 62***. Skladba sicer nikoli ni zazvenela kot uvod v dramo, vendar pa natančno sledi njenemu programu: prva tema naj bi slikala Koriolanovo vojaško odločnost, preudarnost in ponos, medtem ko jo druga kontrastno

spodkopava z nežnimi prošnjami ob obzidju. Do tukaj se sonatna zgradba Beethovnovе uverture popolnoma sklada z vsebino drame, preglavice pa je skladatelju predstavljalа repriza, ki v sonatni obliki predstavlja pomiritev uvodnega kontrasta med témama. Kot smo opisali, nobena izmed številnih različic drame ne vsebuje pravega konca, von Collinov sklep zaradi razklanosti junaka tega požene celo v samomor. Zato lahko zaključek Beethovnovе uverture razumemo kot skladateljevo alternativo izteka drame – slišali bomo, da se njegov Koriolan po vseh peripetijah, napetostih in razdorih ne izteče v nasilje, temveč se glasba preprosto potuhne, izpoje in postopoma izgine.

Wolfganga Amadeusa Mozarta in Beethovna muzikološka stroka pogosto obravnava skupaj, saj oba, z Josephom Haydnom vred, sodita v tako imenovano prvo dunajsko šolo, ki predstavlja tri vrhunce glasbenega klasicizma. Četudi se je Beethoven za stalno preselil v cesarsko mesto le leto po Mozartovi smrti, je bil položaj umetnika v Mozartovem in Beethovnovem Dunaju popolnoma različen. Družbene spremembe tistega časa je naznanila francoska revolucija, utrdile so jih napoleonske vojne, to burno dogajanje na evropskih tleh pa sta spremljala še pospešena industrializacija in prilagajanje državnih struktur na nov tip ekonomskega tekmovanja. Nova družbena ureditev je umetnikom obljubljala svobodo, odvezo od kapric mecenov in naročniških institucij, to pa je ustvarilo tudi nov tip umetniške subjektivnosti, katere pravi zgled je postal prav Beethoven. Ko je njegov dolgoletni dobrotnik Karl Alojz, princ Lichnowski, zahteval, naj skladatelj pride s svojo glasbo sproščati in veseliti visoke francoske goste

v aristokratovi rezidenci, je užaljeni umetnik z njim nemudoma in za vselej prekinil stike. Dogovor o izvedbi skladateljeve *Četrte simfonije* ter *Četrtega klavirskega koncerta* je padel v vodo in Beethoven je spored prestavil v salon princa von Lobkowitza, kjer je ob omenjenih delih prvič zazvenela tudi *Uvertura Koriolan*.

Zgodbo smo obnovili zato, ker je taisti princ Lichnowsky slabi dve desetletji poprej uspel s tožbo proti Wolfgangu Amadeusu Mozartu, ker ta ni izpolnjeval glasbeniških dolžnosti do svojega mecena. Skladatelj je v tistem času tudi dokončno bankrotiral in kmalu za tem umrl. Nasploh Mozartove izkušnje z delodajalci niso bile prav srečne. Že njegove otroške evropske turneje so bile pravzaprav namenjene iskanju primernega, dobro stoječega delodajalca, ki pa ga zaradi pomanjkanja spretnosti v dvorni povzpetniški igri oče Leopold ni zmozel ali znal zagotoviti. Tako je po kar treh turnejah po Italiji ter številnih obiskih dunajskega dvora, francoske prestolnice in britanskih otokov Mozart nazadnje pristal v rodnem Salzburgu kot le orkestrski glasbenik. Tudi njegovi družini se ni pisalo nič obetavneje, saj je Leopold, ki je veliko denarja zapravil za turneje in izobrazbo obeh otrok, pa tudi za zdravljenje različnih boleznih v družini, ob menjavi vodstva tamkajšnje nadškofije izgubil poprej obljubljeno mesto vodje dvorne kapele. Ta čas je mladi Mozart izkoristil za mojstrenje v različnih kompozicijskih oblikah, v devetih mesecih je napisal denimo kar pet koncertov za violino in orkester. Kot običajno je tudi tokrat prve

tri koncerte napisal kot nekakšno vajo v slogu in v njih preigral različne kompozicijske zagate ter njihove rešitve pri drugih velikih in malih mojstrih. **Koncert za violino in orkester št. 4 v D-duru, KV 218** ter njegov naslednik pa sta popolnoma samosvoji, značilno mozartovski deli, ki še danes sodita v sam višek koncertne literature za violino. Legenda pravi, da je Mozart – sam izjemno večč violinist in sin najbolj proslavljenega violinskega pedagoga svojega časa – sprva koncerte igral za lastno zabavo; ko pa jih je za javni nastop namenil svojemu ne prav ljubemu orkestrskemu kolegu, je solistični part predelal do tolikšne zahtevnosti, da ga je temu komajda uspelo odigrati. Posebej velja izpostaviti prvi vstop solista, čigar ton se v izrazito visokih registrih skorajda posmehuje resnobi uvodnega fanfarnega motiva.

Kot sinu uglednega nemškega bankirja in vnuku enega najuglednejših filozofov svojega časa pa se **Felixu Mendelssohnu** ni bilo treba preveč prilagajati željam muhastih glasbenikov in naročnikov. Že v zgodnjem otroštvu je dobil dostop do najboljših zasebnih inštruktorjev, si hitro pridobil kar najširšo humanistično izobrazbo ter modrece stare celine – med njimi tudi Goetheja – prepričal kot vsestranski čudežni deček brez primere v zgodovini. Čeprav se je njegovi najožji družini sprva upirala ideja, da bi mladenič postal umetnik, so glede na njegov bliskoviti glasbeni uspeh in nesporne mladostne kompozicijske dosežke podprli to negotovo pot. Ko je za njegovo nadarjenost slišala tudi širša družina, so mu ostarele sorodnice začele prinašati Bachove partiture (včasih celo rokopise!), da bi se iz njih učil umetnosti kontrapunkta. Veličina Bachove

glasbe ga je prepričala, da se je pri svojih dvajsetih kot mladi romantični skladatelj tradicionalnih nazorov odločil tudi javno opozoriti na skorajda pozabljenega velikana nemške glasbe. Ko je zaslovel še kot dirigent in buditelj zapuščine klasične glasbe, je leta 1829 prišel tudi v Združeno kraljestvo; tam so ga sprejeli odprtih rok in mu zaupali urejanje Händlove zapuščine, s katero se dotlej še nihče ni sistematično ukvarjal. Iz skladateljevih pisem je razvidno, da ga je delo sicer prevzelo, vendar tudi hudo utrudilo, zato si je privoščil zaslužen izlet na Škotsko.

Obujanje velikih zgodovinskih imen in narativov pa ni bilo omejeno le na glasbeno sfero. Na Škotskem se je Mendelssohn srečal z osnutki velikega arhitekturnega in restavratorskega projekta obnove graščine kraljice Marije Škotske, ki jo je angleška kraljica Viktorija želela rešiti pred propadom. Skladatelj se je v graščini znašel tik pred začetkom gradbenih del, v njej pa ga je popolnoma prevzel vtis lepote škotske narave v somračnem dežju ob grajskih ruševinah. Prav v tem trenutku naj bi se mu utrnili začetni takti **Simfonije št. 3 v a-molu, op. 56**, znane tudi kot »**Škotske**«. Vestno si jih je zapisal, nato pa nadaljeval načrtano pot popotovanja po Evropi, natančneje v Italijo, kjer je ob mediteranski igrivosti le stežka pisal o zasanjanem meglenem pejsažu britanskega otočja. Delo je zato nekaj let pustil ob strani, pravzaprav ni jasno, kdaj je slovite takte ponovno vzel v skladateljsko delavnico. Znano pa je, da je *Simfonijo št. 3* končal trinajst let po

obisku škotskega gradu, torej leta 1842; gre za Mendelssohnovo zadnjo, peto simfonijo po času nastanka, ne pa tudi objave, kar zrcali zmeda s številčenjem. Mendelssohn je namreč slovel kot eden tistih skladateljev, ki vse življenje popravljajo in izboljšujejo svoja dela, s *Škotsko* pa se je do končne različice spopadal več kot desetletje in s tem predstavlja delo, ki ga je snoval najdlje. Čeprav bi ob omembi severne dežele morda lahko pomislili na tamkajšnje bogastvo zapuščine ljudske glasbe in njeno značilno glasbilo – škotske dude –, v simfoniji zaman iščemo jasne sklice na lokalno glasbeno izročilo. Mendelssohn je sicer uporabil nekaj okruškov, ki si jih je bržkone zapisal med popotovanjem, vendar so vtakani v simfonično pisavo in služijo kot eno izmed izhodišč za skladateljsko razvijanje gradiva. Zvena dud pa Mendelssohn ni prenašal, njihov glasen, predirljiv zvok in omejen idiom je naslednika velike evropske umetnostne zapuščine bržkone pustil vsaj ravnodušnega. *Škotska simfonija* tako zlije minljivost človeških stvaritev in brezčasnost naravnega prehajanja med naravo in kulturo. Zamisel lahko uzremo tudi na formalni ravni – stavki en v drugega prehajajo brez cezur.

Ivana Maričić

SOS 1 Sodobne
orkestrske
skladbe

Slavnostno

ob 90-letnici

Lojzeta Lebiča in Vinka Globokarja

Nana Forte:

Barve tvojega srca

Lojze Lebič:

Novembrske pesmi

Matej Bonin:

Vdih/Izdih

Vinko Globokar:

Voie | Pot

**Orkester
in Zbor
Slovenske
filharmonije**

Berislav Šipuš
in

Alja Klemenc
dirigenta

Boris Ostan
recitator

**Barbara
Jernejčič Fürst**
mezzosopran

27. november 2024 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

**Slovenska
filharmonija**
Glasba, vedno nova

www.cd-cc.si
www.filharmonija.si

Bas Wiegers

dirigent

Foto: Marco Borggreve

Nizozemski dirigent **Bas Wiegers** s svojo energijo in odprtostjo spada v sam vrh dirigiranja 21. stoletja. Kot gostujoči dirigent mnogih evropskih simfoničnih orkestrrov, ansamblov in opernih hiš mojstrsko interpretira glasbo vse od baroka do današnjega časa. Močno ga cenijo mnogi sodobni skladatelji, kot so Georges Aperghis, Georg Friedrich Haas, Helmut Lachenmann, Salvatore Sciarrino in Rebecca Saunders, s katerimi vedno znova sodeluje.

Njegova vsestranskost se odraža tudi v uspešnem delu z Münchenskim komornim orkestrom, ki je Wiegersa že tretjo sezono zapored imenoval za svojega izrednega dirigenta. K sodelovanju ga redno vabijo tudi Kraljevi orkester Concertgebouw, Simfonični orkester Jugozahodnega nemškega radia in Simfonični orkester Berlinskega radia.

Na Nizozemskem je sodeloval že z najrazličnejšimi domačimi zasedbami ter kot gostujoči dirigent med drugim vodil Belgijski državni orkester, Simfonični orkester Trondheim, Simfonični orkester Poljskega državnega radia, Estonski nacionalni simfonični orkester, Orkester Konzerthaus Berlin, Ensemble Resonanz, komorni orkester Britten Sinfonia in Vokalni ansambel Jugozahodnega nemškega radia.

Pogosto gostuje tudi v številnih opernih hišah, na primer v Kölnski operi, operni hiši v Lorrainu v Franciji, Mestnem gledališču v Bernu, Celovškem mestnem gledališču, ter se udeležuje na glasbenih festivalih, kot so Berlinski glasbeni festival, Dunajski slavnostni tedni, Mednarodni glasbeni festival v Tongyeongu, Festival Aldenburgh, Avanti! Summer Sounds v Porvooju na Finskem, Praška pomlad in Ruhrtriennale. Z zasedbo Klangforum Wien, katere glavni gostujoči dirigent je bil do poletja 2022, je letos debitiral na Salzburškem festivalu, z Ensemble Modern pa se je prvič predstavil na Beneškem bienalu.

V zadnjem času se posveča tudi podkastu *Lov na zaklad (The Treasure Hunt)* ter kot član odbora Fundacije Kersjes in gostujoči profesor na Amsterdamskem konservatoriju skrbi za rast mladih glasbenih talentov.

A decorative graphic at the bottom of the page consists of several vertical lines of varying heights and widths, creating a stylized, abstract shape that resembles a musical staff or a series of notes.

Shunske Sato

violinist

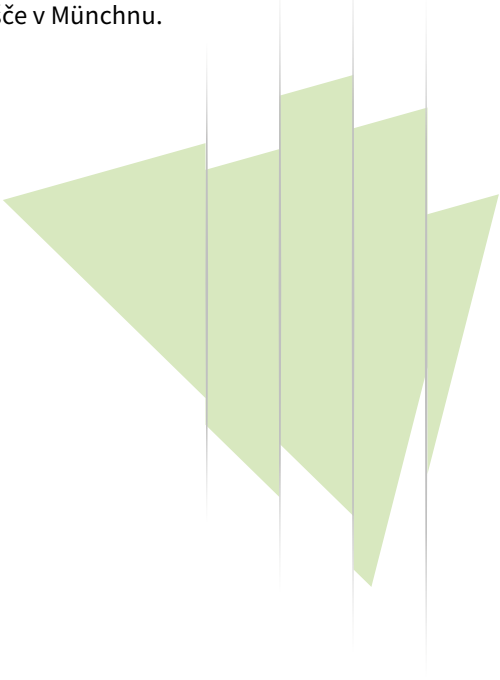
Foto: Marco Borggreve

Shunske Sato se udejestvuje kot violinist, dirigent, komorni glasbenik, solist in pedagog. Njegova vsestranska in domiselna osebnost se odraža v raznovrstnosti glasbenega delovanja in poglobljenem zanimanju za historično izvajalsko prakso. Tako v vlogi dirigenta kot v vlogi solista sodeluje z ansambli in simfoničnimi orkestri z vsega sveta, vodil pa je tudi že več glasbeno-scenskih uprizoritev. Trenutno živi na Nizozemskem, kjer od leta 2013 poučuje na Amsterdamskem konservatoriju.

Med letoma 2013 in 2023 je bil umetniški vodja in koncertni mojster Nizozemskega Bachovega združenja, poleg tega je od leta 2011 tesno sodeloval z zasedbo Concerto Köln, s katero se je posvečal temeljitemu raziskovanju historične izvajalske prakse 19. stoletja. Kot gostujoči dirigent redno sodeluje tudi s sestavi, kot so Avstralski

brandenburški orkester, Tokijski simfonični orkester, Orkester Residentie iz Haaga in Baročni orkester iz Seville. Obenem je kot solist sodeloval že z mnogimi priznanimi dirigenti, med drugim z Ivorjem Boltonom, Richardom Egarrom, Philippom Herreweghejem, Christopherjem Hogwoodom, Renéjem Jacobsom in Kentom Naganom, kot komorni glasbenik pa pogosto igra z violončelistom Hidemijem Suzukijem in pianistko Shuann Chai.

Rodil se je v Tokiu in se pri štirih letih preselil v Združene države Amerike. Študiral je na šoli Juilliard v New Yorku, na Konservatoriju Ide Rubinstein v Parizu in na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Münchnu.

GLASBENIK SEM

Slovenska filharmonija se pridružuje dobrodelni akciji zagotavljanja pomoči otrokom in mladostnikom iz socialno in ekonomsko ogroženih okolij pri razvijanju njihovih glasbenih potencialov, ki jo s skladom **Glasbenik sem** izvaja Zveza prijateljev mladine Slovenije. Otrokom in mladostnikom, ki si želijo glasbenega ustvarjanja in zanj nimajo možnosti, želi omogočiti glasbeno izobrazbo ali pomagati pri nakupu inštrumenta. Tako mladi ne bodo prikrajšani za možnost pridobivanja glasbenega znanja in razvoja svojega talenta.

Slovenska filharmonija se ob tem zavezuje, da bo izbranim prejemnikom pomoči iz sklada **Glasbenik sem** pomagala pri uveljavljanju njihovega glasbenega talenta in pridobljenega znanja.

Zato vas, cenjene poslušalke in poslušalci, prijazno vabimo, da tudi vi po svojih močeh prispevate v sklad **Glasbenik sem**.

Z načinom delovanja sklada **Glasbenik sem** se lahko seznanite na zgornji povezavi.

Slovenska
filharmonija

Če želite podpreti otroke in mladostnike
pri njihovem glasbenem razvoju,
jim lahko pomagate z nakazilom:

Zveza prijateljev mladine Slovenije

Dimičeva ulica 9, 1000 Ljubljana

TRR: SI56 0310 6100 1018 757

Sklic: SI00 245018

Namen: SF – Glasbenik sem

QR-koda za nakazilo, ki
jo prebere aplikacija vaše
mobilne banke.

*Zveza Prijateljev
Mladine Slovenije®*

November 2024

SMS 3

Prikupno

14. in 15. november 2024 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Bas Wiegers *dirigent*

Barbara Kozelj *mezzosopran*

Spored:

Claude Debussy (ork. Henri Büsser): Mala suita

Joseph Canteloube: Izbor pesmi iz cikla Pesmi iz pokrajine Auvergne

Sergej Rahmaninov: Simfonični plesi, op. 45

PVC 2

Kontrastno

17. november 2024 ob 19.30

predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Stephen Layton *dirigent*

Spored:

Nana Forte: Sancta Trinitas | *Sveta trojica*

Jacobus Gallus: Maša na »Ich stund an einen morgen«

Paweł Łukaszewski: Sedem antifon za Magnifikat

SIM 1

Sobotna izobraževalna matineja

23. november 2024 ob 11.00

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

**Predstavitev novih del Nane Forte in
Mateja Bonina, napisanih v poklon
Lojzetu Lebiču in Vinku Globokarju**

SOS 1

Slavnostno

27. november 2024 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Zbor Slovenske filharmonije

Berislav Šipuš in **Alja Klemenc** *dirigenta*

Boris Ostan *recitator*

Barbara Jernejčič Fürst *mezzosopran*

Spored:

Nana Forte: Barve tvojega srca

Lojze Lebič: Novembrske pesmi

Matej Bonin: Vdih/Izdih

Vinko Globokar: Voie | Pot

euoplakat

Sio1NET.

DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 2
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik
Avtorica spremne besede: Ivana Maričić
Jezikovni pregled: Ana Kodolja
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, november 2024

Redakcija koncertnega lista je bila
končana 4. novembra 2024.

ISSN 2350-5117

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

Slovenska
filharmonija